

Handläggare
Mikael Josephson
Telefon: 08-508 09 035

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2017-08-24

Revidering av riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Johanna Engman
stadsdelsdirektör

Susanna Halldin
avdelningschef

Sammanfattning

Riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd har reviderats utifrån ny lagstiftning och förändringar i praxis samt utifrån ett antal politiska beslut i Stockholms stads budget. Därtill har riktlinjernas disposition ändrats och tydliga hänvisningar till Socialstyrelsens föreskrifter och handböcker lagts in.

Förvaltningen är positiv till förslaget. Många av förändringarna är väl kända och rutinerna har länge varit praxis. I vissa delar behöver dock riktlinjerna förtydligas så att de olika stadsdelsnämnderna fattar likartade och rättssäkra beslut.

Bakgrund

Socialnämnden har i december 2016 fattat beslut om förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. Kommunstyrelsen har remitterat de reviderade riktlinjerna till SLK, Stadshus AB, stadens samtliga stadsdelsnämnder, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden, kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor samt Sociala missionen, Stockholms stadsmission och Svenska kyrkan. Remisstiden sträcker sig till den 1 september 2017.

Ärendet

Riktlinjerna har reviderats utifrån ny lagstiftning och förändringar i praxis samt utifrån ett antal politiska beslut i Stockholms stads budget. Därtill har riktlinjernas disposition ändrats och tydliga hänvisningar till Socialstyrelsens föreskrifter och handböcker lagts in.

Kommunstyrelsen påpekar en felaktighet i socialnämndens förslag till riktlinjer. I avsnittet (sidan 73) som rör nyanlända i gymnasieåldern beskrivs deras möjlighet att studera på invandrarintroduktion inom det individuella programmet, IVIK. Det åsyftade programmet finns inte längre och den första delen av detta stycke bör därför utgå.

Kommunstyrelsen konstaterar också att förslaget att kunna ge ekonomiskt bistånd till papperslösa barn tar sin utgångspunkt i vad som är barnets bästa och att det därför är rimligt att kunna ge ekonomiskt bistånd till denna grupp. Biståndet omfattar dock bara tredjelandsmedborgare, alltså ett barn som inte är medborgare i en medlemsstat i EU.

De större förändringar som återfinns i förslaget till reviderade riktlinjer är följande.

Arbetslösa

Under sommaren 2016 infördes en ändring i socialtjänstlagen (2001:453) 4 kapitlet 1 § som förtydligar kravet på den enskilde att stå till arbetsmarknadens förfogande. I propositionen till den nya lagen har man även förtydligat vilka skäl som kan vara godtagbara för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande. Denna information har lagts till under avsnittet om arbetslösa.

Utländska medborgare

Översynen av riktlinjerna har inneburit en del revideringar av avsnittet som berör utländska medborgare. Avsnittet har förtydligats med särskilt fokus på bistånd till papperslösa barn.

Avsnittet har även kompletterats med information gällande ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). I korthet innebär förändringen i LMA att vuxna personer utan barn inte längre har rätt till ersättning enligt LMA när de fått beslut om avvisning eller utvisning. Det har även införts en tillfällig lag som innebär skyddsbehövande inte längre får permanent uppehållstillstånd utan ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på tre år alternativt 13 månader beroende på graden av skyddsbehov. Dessa lagförändringar har förts in i riktlinjerna.

Hemmavarande barn och ungdomar som går i skolan har enligt 4 kap. 1a § SoL rätt att behålla en del av inkomster för arbete. Socialstyrelsens har kommit med ett förtydligande att denna beräkning inte gäller ensamkommande flyktingbarn som saknar en förälder med försörjningsplikt. De omfattas istället av 4 kap. 1b § SoL, jobbstimulansen. Riktlinjerna har reviderats utifrån detta.

Personer med långvarigt behov av bistånd

En större andel av personerna som uppbär ekonomiskt bistånd har ett långvarigt behov av bistånd. Utgångspunkten har varit Socialstyrelsens definition som avser personer som har fått ekonomiskt bistånd minst tio månader under kalenderåret. Handläggningsprocessen skiljer sig inte åt vid kortvarigt eller långvarigt behov av ekonomiskt bistånd däremot är det av särskild vikt att beakta att deras behov kan se annorlunda ut. Ett särskilt avsnitt har därför lyfts in gällande personer som har ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser

Det framgår av riktlinjerna att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet de barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys göras och utifrån socialtjänstlagens samlade verktyg ska staden initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt utifrån barnkonsekvensanalysen, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart kan beviljas nödhjälp. Ett stödmaterial ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd” har tagits fram. Stödmaterialet är tänkt som ett stöd för socialsekreterarna och som ett komplement till det reviderade avsnitt som finns i riktlinjerna.

Bistånd till fritidsaktiviteter för barn

Den tidigare fritidspeng för barn som lever i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd ersattes med en höjning av riksnormen för barn under 2016. I riktlinjerna har även ett särskilt avsnitt rörande bistånd till fritidsaktiviteter för barn lyfts in.

Sommarlovspeng

I budget för 2017 beslutades om införande av sommarlovspeng. Riktlinjerna har kompletterats med anvisningar för handläggning av detta.

Bistånd till dator och bredband för barn som går i skolan

Avsnittet som avser bistånd till bredband för barnfamiljer har reviderats och omfattar även bistånd till dator.

Frånvaro från t.ex. jobbtorget

Det finns ingen rättspraxis som ger stöd för att alla ska ha rätt till ledighet under sommaren, utan rätten till semester regleras mellan arbetsgivare och arbetstagare. Staden föreslår utifrån principen om barnets bästa behålla undantaget för föräldrar att vara ledig med sina barn.

Rehabiliteringsprocessen

I budgeten för 2015 fick socialnämnden i uppdrag att utveckla arbetet med personer som är sjukskrivna och nollklassade, alltså de som inte erhåller ersättning från försäkringskassan. Inom ramen för det så har ett avsnitt rörande personer som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom reviderats. En tydligare beskrivning av rehabiliteringsprocessen har lyfts in

Studerande

Socialnämnden har haft i uppdrag att, tillsammans med Arbetsmarknadsnämnden, utreda införande av prova-på-studier inom ekonomiskt bistånd. Utredningen har genomförts utanför översynen av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd. Beslut om införande av prova-på-studier under en testperiod om två år fattades av kommunfullmäktige under våren 2016. Riktlinjerna för prova-på-studier ligger därför utanför riktlinjerna för ekonomiskt bistånd.

Årshjul

I samband med ansökan om ekonomiskt bistånd är huvudregeln att det är den sökandes sak att visa att han eller hon har rätt till det bistånd som söks. I riktlinjernas avsnitt för kontroller lämnas förslag på stödmaterial och hur ett årshjul för kontinuerliga kontroller kan utformas samt vilka kontroller som kan ingå för att säkerställa att korrekta utbetalningar görs.

Bistånd till hyresdel

Avsnittet rörande hyresdel vid hushållsgemenskap har tidigare varit uppdelat i olika grupper men har reviderats med utgångspunkt i Socialstyrelsens handbok.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldre- och socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget. Många av förändringarna är kända sedan tidigare och rutinerna har länge varit praxis.

I vissa delar behöver dock riktlinjerna förtydligas så att de fungerar som ett bra stöd i socialsekreterarnas arbete och bedömningar samt att stadsdelsnämnderna fattar rättsäkra och likartade beslut.

Det konstateras att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys göras och utifrån socialtjänstlagens samlade verktyg ska staden initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt utifrån barnkonsekvensanalysen, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart kan beviljas nödhjälp. Förvaltningen vill framhålla att det finns en osäkerhet kring tredjelandsmedborgare (papperslösa) rätt till bistånd (sidan 78) då de vistas illegalt i landet och att detta kan leda till ett stort antal olika tolkningar. Det är därför viktigt att riktlinjerna förtydligar den faktiska innebörden av detta så att riktlinjerna om bistånd för personer utan uppehållstillstånd, barn såväl som vuxna, kan tillämpas på ett likartat sätt av stadens olika stadsdelsnämnder.

Förvaltningen anser att eventuella konsekvenser av att bevilja ekonomiskt bistånd till tredjelandsmedborgares (papperslösa) barn, bör utredas innan beslut om ovanstående tas, genom att exempelvis inhämta erfarenheter från Göteborg och Malmö. Förslaget kan innebära ekonomiska konsekvenser för stadsdelsnämnderna beroende på hur riktlinjerna tolkas och därför önskar förvaltningen ett förtydligande kring hur de ska tillämpas gällande papperslösa.

I riktlinjerna framgår det att eftersom det ekonomiska biståndet till barnet också kommer att beröra vårdnadshavaren ska socialtjänstens ställa krav på aktivitet som syftar till att det ekonomiska biståndet ska upphöra. Förvaltningen önskar förtydligande av vilka aktiviteter

som kan avses. Detta eftersom det gäller krav på vuxna personer som vistas illegalt i landet och som därför saknas arbetstillstånd.

Av riktlinjerna (sidan 25) framgår att när socialtjänsten är förvissade om att det beviljade ekonomiska biståndet inte går till rätt ändamål kan matrekvisition vara ett lämpligt bistånd. Förvaltningen menar att staden bör se över hur stadsdelsförvaltningarna handhar olika utbetalningssätt. Att möjliggöra inköp med ett kort, som många andra konsumenter gör, kan förhindra att klienterna känner sig utpekade.

Förvaltningen ser positivt på bruket av årshjul för kontroller samt tillgängligt stödmaterial (sidan 42), men vill samtidigt framhålla att det omfattande regelverket kräver en ansenlig skolning av de handläggare som är nya i arbetet.

Riktlinjerna vid återkrav beskrivs i avsnittet Återkrav enligt socialtjänstlagen (sidan 27). Förvaltningen saknar riktlinjer för de fall då återkrav ska ställas till Försäkringskassan.

Förvaltningen vill upplysa om att det i riktlinjerna (sidan 42) står att skatteåterbäring utbetalas under perioden juni till september, men då möjligheten att med digital myndighetsbrevlåda få skatteåterbäringen redan före sommaren bör detta framgå av riktlinjerna.

Bilaga

Remisshandlingarna är omfattande och biläggs därför inte tjänsteutlåtandet men finns att läsa på Insyn.